

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АКАДЕМІЧНОЇ СВОБОДИ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Тарасюк В.М.,

*Київський національний лінгвістичний університет,
e-mail: mihailotarasiuk@gmail.com*

В умовах подальшої інтеграції України у світовий освітянський простір та враховуючи особливості підготовки фахових менеджерів для суб'єктів господарювання різних сфер національної економіки особливої ваги набуває питання академічної свободи як для науково-педагогічних працівників, так і для здобувачів освіти. Особлива актуальність академічної свободи при підготовці менеджерів обумовлюється поліфонією думок різних науковців на ті чи інші явища або процеси, що відбуваються в системах управління організаціями, існуванням різних конкуруючих управлінських ідеологій та технологій.

Різноманітні наукові погляди та думки фахівців-практиків на вирішення тих чи інших управлінських проблем публікуються у наукових виданнях та у періодичній пресі. Науково-педагогічні працівники при підготовці навчальних матеріалів мають користуватися всіма видами інформаційних ресурсів. Отже, сталого підходу до розробки навчальних матеріалів та його викладання в принципі існувати не може. Таким чином, академічна свобода для викладача є такою ж важливою в освітянському просторі, як і свобода думки, засобів масової інформації тощо.

Вищенаведеного висновку ще у 1940 році дійшли представники американських закладів вищої освіти. Так, Асоціація американських професорів [1], сформулювала низку принципів, серед яких основними є:

1. Професори і студенти можуть вільно проводити дослідження та оприлюднювати їх результати відповідно до стандартів наукової діяльності.
2. Професори вільні вирішувати, що і як вони викладають у межах своєї навчальної дисципліни.
3. Дослідники-експерти у своїй галузі мають бути позбавлені цензури або дисциплінарного нагляду у ході виконання своїх професійних обов'язків.

Таким чином, викладачі-дослідники мають вільно проводити наукові пошуки в галузі, що відповідає сфері їх професійних інтересів, отримувати власні наукові результати та доносити їх в ході реалізації освітнього процесу до здобувачів освіти незалежно від усталених на певний момент наукових підходів чи поглядів.

Маючи певний досвід викладацької та наукової діяльності науково-педагогічні працівники повинні мати право самостійно вирішувати який навчальний матеріал заслуговує більшої уваги, які підходи та теорії в управлінській науці є актуальними на певний момент часу, а які є вже морально застарілими. Користуючись академічною свободою та пов'язуючи результати власних наукових досліджень із формуванням навчального

матеріалу, викладач забезпечує надання студентам актуальних знань, а майбутні фахівці є більш конкурентоспроможними у майбутньому.

Відповідно до принципів академічної свободи, науково-педагогічний працівник не має підлягати будь-якому адміністративному чи дисциплінарному впливу з боку домінуючих наукових колективів. Для забезпечення об'єктивності наукового процесу взаємовідносини між науково-педагогічними працівниками мають проходити у вигляді партнерських діалогів та дискусій. Таким чином, на основі академічної свободи буде сформульовано актуальні знання.

Аналогічний документ був прийнятий Асоціацією американських професорів і для студентів, де закріплюється їхні права та свободи, зокрема право на вільне навчання [2].

Відповідно до Рекомендації про статус викладацьких кадрів закладів вищої освіти, прийнятої Генеральною конференцією ЮНЕСКО в листопаді 1997 року, вищі навчальні заклади повинні: а) зберігати і розширювати свої основні функції, дотримуючись у всій своїй діяльності наукову і інтелектуальну етику і вимогливість; б) мати можливості для того, щоб виступати з етичних, культурних і соціальних проблем при повній незалежності і з усією відповідальністю, будучи свого роду інтелектуальним авторитетом; г) використовувати свій інтелектуальний потенціал і свій моральний авторитет для захисту і активного поширення універсально визнаних цінностей, включаючи світ, справедливість, свободу, рівність і солідарність; д) користуватися повною академічною свободою і автономією, що розуміються як комплекс прав і обов'язків, будучи при цьому повністю відповідальними і підзвітними перед суспільством; е) грати певну роль в сприянні виявленню та вирішенню проблем, які позначаються на добробуті громад, країн і світової спільноти [3]. Таким чином, студенти та викладачі стають його повноцінними освітнього процесу, що розвивають не тільки свої професійні, але й етичні навички.

Нині найбільш вагомим здобутком у забезпеченні академічної свободи студентів в Україні стало право на формування індивідуальної освітньої траєкторії, коли були створені конкурентні умови вибору студентами навчальних дисциплін з переліку вибірових компонентів до індивідуального навчального плану. В таких умовах, студенти обирають для себе не тільки дисципліну, але й викладача, який проводить наукові дослідження, надає актуальний навчальний матеріал та здатний задовольнити освітні потреби здобувачів на більш високому рівні.

При існуванні достатнього рівня академічної свободи при підготовці менеджерів освітній процес організований не за класичним принципом, студенти заохочуються до активних дискусій та дебатів, відстоюють власні погляди. Таким чином, забезпечується більш глибоке засвоєння навчального матеріалу, студенти здобувають навички критичного мислення, досвід ведення переговорів, дискусій, тощо.

Завдяки академічній свободі університети в більшій мірі починають відігравати роль джерела, накопичувача та ретранслятора знань, а процес формування компетентностей позбавляється зовнішнього контролю та впливу. Процес науково-педагогічної діяльності та процес навчання студентів включає в себе такі важливі та органічно поєднані елементи: незалежне спостереження, вивчення та засвоєння; прилюдна перевірка (верифікація) отриманих знань; збирання та осмислення різноманітних думок стосовно сформованих знань.

Список використаних джерел:

1. 1940 Statement of Principles on Academic Freedom and Tenure. URL: <https://www.aaup.org/report/1940-statement-principles-academic-freedom-and-tenure>.
2. Учитесь в США... и высказывайте свое мнение. URL: <https://share.america.gov/ru/учитесь-в-сша-и-высказывайте-свое-мне/>.
3. Альборнос Орландо. Автономия и подотчетность в системе высшего образования. Перспективы: Вопросы образования. ЮНЕСКО. Париж, 1992. № 3. С. 58–67.